



# دیوارهای چیکانو سخن می گویند

نوشته  
آنیک ترگر

– آیا تقاضای روی در و دیوار کوچکها ببری هم دارد؟  
– حتماً، چون در لوس آنجلس هیچ موزه‌ای وجود ندارد.

این مکالمه کوتاه بین هنرمندان چیکانوس (امریکایی‌های مکزیکی الاصل) در لوس آنجلس به درستی بسیارگر علت گسترش دیوارنگاری است که از سالهای ۱۹۷۰ در امریکا و مشخصاً در کالیفرنیا و بعد هم در تمام ایالات جنوب غربی امریکا پا گرفت.

دیوارنگاری چیکانویی در واقع اولین مرحله حرکتی بود که امروزه هنر چیکانو نامیده می‌شود. واژه اخیر به فسرده مکزیکی الاصلی اطلاق می‌شود که در امریکا بزرگ شده باشد و در همانجا زندگی کنند. این واژه در دهه ۶۰ معنایی فرارخوب خود پیدا کرد. حال آنکه تا پیش از این دوره تنها در محلات مکزیکیها («باریوس») و سکه‌ای که زندگیشان را عمدتاً در حاشیه جامعه امریکا می‌گذرانند (در شهرهای جنوب غربی امریکا) رواج داشت. مکزیکیهای امریکا برای حفظ غرور در برابر این جامعه، واژه مزبور را ابداع کرده بودند. آن دوره، به گفته پاسکال لوتوله نویسنده فرانسوی، دوره اقلیتها بود. دوره مبارزه برای حمایت از حقوق مدنی.

دوره مخالفت با جنگ و استعمار. در همان سالها بود که چیکانوها با پشتیبانی از جسانیا نهضتهای دانشجویی دانشگاههای کالیفرنیا و پان تونین ایدئولوژی خاص خود، هویتی تازه کسب کردند.

زبان و اصطلاحات دیوارنگارها و نهضت فرهنگی چیکانوها با زبان بصری چیکانوهایی جوان در مسجلات موسوم به «باریوس»، در هم آمیخت و بسعد هم بسا ایستاد دگرگونی در منظر و ظواهر شهری، به نوعی مستزلت و رسمیت دست یافتند. در اوایل دهه ۷۰، دیوارهای پنهانی جدید، در حقیقت جوسلانگاه نقش‌سردازیهایی نهضت چیکانوها شد و آنها از این طریق توانستند حرف و پیامشان را به چشم و گوش سکنه باریوسها برسانند. این دیوارها، که محملی بودند برای انتقال پیام به همگان، به صورت موزه‌های زنده و فعال در آمدند.

نقش و نوشته‌های گرافیکی روی دیوارها، به طور سنتی نوعی بروز خود به خودی احساسات جوانان چیکانو بوده است. آنها بنا به عادت همواره خواسته‌اند تا با دیوارنگاری و نقش کردن نشانه‌های مشخص، از جمله اسم مکان و محلانشان، حضور خود را به طور فردی بسا گرومی به رخ

مکزیکهای امریکا (در لوس آنجلس شرفی) محسوب می‌شود و مرکز چیکانوها و مکزیکیهای شهر بزرگ کالیفرنیا است؛ دیگری شهر بزرگی است به اسم چیکاتو پارک واقع در جنوب سان دیه‌گو و بین دو بزرگراهی که منطقه چیکانوها را به دو بخش تقسیم می‌کند.

### استرادا کُرتس

شهر استرادا کُرتس به یمن نقاشیهای دیواری که بعضی دیوارها و فضاهای بلااستفاده شهر را پوشانده، بین سالهای ۱۹۷۳ تا ۱۹۷۶ چهره تازه‌ای به خود گرفت. این باز پسرایی شهر که تحت نظر گاتو فلیکس انجام شده، ضمن اینکه جلوه زیبایی به شهر داده، نیرو و استعداد جوانان بیکاری را به کار گرفته است که اغلب با خط خلی کردن دیوارها منظر زشتی به شهر داده بودند. مضامین سرگرفته از فرهنگ شش میکزیک در نقاشیهای دیواری، فرصتی بود برای ساکنان این مناطق تا از این طریق و نیز به مدد آموزشهایی که در مدارس امریکای شمالی به آنها داده می‌شد، بسا ارزش ریشه‌های فرهنگ فراموش شده خود آشنا شوند. نقاشیهای دیواری در واقع طریقی بود برای پیوند مجدد زیبایی‌شناسی و فرهنگ مضامین پیش - کلمبیایی با گوناگونی و تنوعی که داشت. بیانگر اصالت ناب چیکانوها بوده نقاشی‌های سرگرفته از دست‌نوشته‌های آزتکی، نقاشی‌های از خدایان، معابد آزتکی، از پیروزی اسپانیاییها و نیز تصاویری از باکرة گوادالوپ که برای ذوق و سلیقه میکزیک سخت خوشایند بود.

دو نمونه از نقاشیهای دیواری بسا آورد دوره درخشان نهضت چیکاتو است. اولی شهر استرادا کُرتس را در بستر تاریخ معاصر به نمایش گذاشته است؛ بر سطح دیواری بزرگ نقشی از زندگی شبانی و گوشه‌هایی از محیط خانوادگی یک جوان نهیست میکزیک را قبل از مهاجرت به امریکا نشان می‌دهد. نقاشی دیگر سه نحو چشمگیری سزاوار اصل و جلوه‌های فرهنگی چیکاتو را ارائه داده است: یک آزتکی، یک فاتح اسپانیایی، یک میکزیک، یک دورگه اسپانیایی و نیز یک چیکائویی با نواری سبز رنگ بر پیشانی - به نشانه چیکائویی بودن - همگی در سرانیش فرمی بزرگ دیده می‌شوند که به طور دسته‌جمعی سخن دارند بر چرم نهضت چیکاتو را - تصویر عقاب سیاه بر پیش‌زمینه‌ای قرمز - بر خاک امریکا به اهتزاز در آورند. این نقاشی دیواری تقریباً ملهم از صحنه مشهور واشنگتن است که سه سرساز



دیگران بکشند. به عبارت دیگر، این اعمال در حکم نظاهرات دسته‌جمعی کسانی بود که در حاشیه جامعه قرار داشتند، افراد محرومی که در اعتراض به میانی جامعه بلوغ زودرسی یافته بودند. خطوط و علائم نقش شده بر دیوار مبین نیاز و خواست ناگاهانه‌ای بود برای از پرده برون شدن، نسیز نشانه‌ای از حضور هنرمندان نوحاشه‌ای که، به پشتوانه حرکت سیاسی و فرهنگی چیکاتو، می‌خواستند فرهنگی را که در آنها به دست فراموشی سپرده شده بود، احیا کنند.

نقاشان جوان چیکاتویی در حال حاضر دسته - دسته به جمع نقاشان حرفه‌ای چیکاتو می‌پیوندند و بسا اینها همکاری می‌کنند. حاصل کار اینستان نقاشیهای عظیم دیواری و تمثال‌نگارهایی است بسا اسپک و سیاقس آزاد، کسلی، واقفگیر ایانه و حتی مبالغه‌آمیز که با سبب نقاشیهای دیواری نقاشان بزرگ میکزیک سالهای ۳۰ - از جمله آرزو کو، زپورا، میکوتیروس - فرایت داده، در این دوره، آتلیه‌های گروهی رواج پیدا می‌کند و تعداد مراکز فرهنگی به قصد ایجاد وحدت بین اسپانیاییهای امریکا افزایش می‌یابد. این دوره را به واقع باید دوره پرافتخار هنر اجتماعی و هنر کوچه و بازار نامید.

در این خصوص، دو شهر را می‌توان به عنوان نمونه ذکر کرد که در هر دو شهر همبستگی تنگاتنگی در مورد فعالیت‌های نقاشی بین اهالی - جوان و نوجوان - و هنرمندان به وجود آمده است. یکی از این دو شهر، استرادا کُرتس است بسا خانه‌های کوچک و ارزان قیمت که نوعی آگستوی

تصویر بالا: دیوار نگاره‌ای در چیکاتو پارک، حوالی سان دیه‌گو کالیفرنیا.

تصویر پایین: نقاشی دیواری در استرادا کُرتس، در شهر لوس - آنجلس، با نقاشی‌هایی برگرفته از دست‌نوشته‌های آزتکی.



بنای تاریخی هم در واقع از آن دوره به بعد ایجاد شد. ستونهای زخم‌ت و به قواره بتونی تبدیل شد به مسکونیهای راحت و مناسب با فضایی سبز و دیوارهای پُرسش‌ناش با مضامینی حاکی از خواستههای ساکنان - که البته در مواردی نیز در این درخواستها تقاضای انهدام این یا آن مکان هم شده بود. مکزیک‌های سان دیه گو از آن پس هر سال به سیاست پیروزی ۱۹۷۰ جشن می‌گیرند. سنتهای سیاسی تشکیل می‌دهند و به طور اخص دیوارها و دیوارهای را نسفتن می‌کنند.

در اینجا نیز پیش از هر چیز نقشه‌های تزئینی پیش - کلدیمیایی به چشم می‌خورد، از جمله ستون عظیمی که نشانگر رب‌النوع کره زمین (کواتلیکو) است. البته این نقشه‌ها علاوه بر جنبه تزئینی، نمایانگر ارزشهای فرهنگی هم هستند - مایا، آزتک و مشخصاً هر می که نمادی از تمدنهای قدیم امریکای مرکزی است و نیز تصویر سرخپوست تنومندی با پرهایی به دور سر به نشانه اصالت و عقل.

نقشه‌های دیواری در عین حال بیانگر آگاهی رو به رشد سیاسی نیز هستند. دو نقاشی عظیمی که در ابتدای بزرگراه دیده می‌شود در واقع به مثابه نمایشگاهی است از نکتجه‌های فخرمانان انقلابی که بنیانگذار تاریخ مکزیک و چیکانو به حساب می‌آیند. این دو نقاشی در عین حال منطقی است بر گزیده از تاریخ جهان معاصر: در کنار تصویر سزار چاوز (مخالف خشونت، مدافع حقوق کارگران و دهقانان مکزیک)، جمعیت عظیمی از چیکانوها را می‌بینیم که به سخنان چاوز گوش فرا داده‌اند و در کنارشان تصاویری از مراحل مختلف انقلاب مکزیک نقش شده است و در متن این تصاویر، به طور پراکنده تصاویری از اسپکاسو، سانتانا، چه‌گوارا، دیه گو پریورا، بتو خوارز، هیدالگو، فیدل کاسترو و غیره دیده می‌شود.

نقشهایی از تاریخ مبارزات دهقانان و کارگران مکزیک، از جمله جنگهای پارتیزانی زاپاتا، در اصل بیانگر مقاومت و مبارزه برضد بی‌عدالتی است. بعضی از این نقشه‌ها به نحوی چیکانویی شده‌اند. این مرحله پیشرفته در نقشه‌های مکزیک در محیط شمال آمریکا، پیوند میان چیکانوها را محکم‌تر می‌کند، و این مفهوم است از همان دو منظر نمادینی که در چیکانو پارک مشاهده می‌شود: پاکر گودالوپ، منظر وحدت بین مکزیک‌های مهاجر در آمریکا و چیکانوها، و نیز پرچم نهضت انقلابی مزار چاوز یا تصویری از عقاب سیاه آزتکی. نوشته‌هایی مربوط به سوادآموزی و درخواست احداث مدارس برای فرزندان چیکانوها و فرزندان مهاجرین مکزیک، از جمله مضامینی است که بیشتر نقاشی - نوشته‌های دیواری را به خود اختصاص داده است.

تلقیق دوره‌ای از تاریخ مکزیک با سنتهای اصیل تصویری، روی دیوارهای لوس آنجلس و سان دیه گو - به این شهرهای جدید با رشد بی‌رویه - به نحوی درخشان حضور دیرینه و رو به گسترش مکزیک‌های اصیل ساکن آمریکا را نشان می‌دهد.



امریکایی (یک سیاه‌پوست، یک مکزیک) و یک سفیدپوست) پرچم آمریکا را در جریان جنگ جهانی دوم در سرزمین بیگانه به اهتزاز در آورده‌اند. به استثنای این نقاشیها که بیانگر اهداف سیاسی انقلاب مکزیک در آمریکا هستند تقریباً همه نقاشیهای دیواری استرلدا کُرتیس صرفاً تزئینی هستند و سنتهایی از حیوانات جنگلی، مناهبها، مناظر کوهستانی و غیره را نشان می‌دهند.

### چیکانو پارک

نقاشیهای دیواری در چیکانو پارک مسقوله دیگری است. گذشته یا به عبارتی تاریخیه این شهر مسقوله و عملکرد متفاوتی به نقاشیها داده است. بهترین نمونه دیوارنگاره‌های سردی را که وارث پلاستیک سنت غنی مکزیک سالهای ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ هستند، می‌توان در این شهر مشاهده کرد. به دلیل جاده‌سازی و احداث بزرگراه در مناطقی از سان دیه گو، سکنه مکزیک محلات سان دیه گو، گسرچه دیوار محل سکونتشان غصب شد و مجبور به جابجایی شدند. آسادت از مقاومت برنالدشتند و بعد هم در سال ۱۹۷۰ با کمک هواداران نهضت چیکانو، مانع از آن شدند که مرکز محلات مکزیکها خیلی از سکنه با خراب شود. در همان سال شهرداری سرانجام از تصمیم خود منتهی بر تبدیل محله به اتیپا آهن منصرف شد و مسکونیها را به ساکنان واگذاشت.

دو منظر از شهر استرلدا کُرتیس. تصویر بالا: نقاشی مربوط به ریشه‌های فرهنگ چیکانوها. تصویر پایین: ستونهای بزرگراه، با تصویری از کواتلیکو، رب‌النوع کره زمین در این اثر تک.

### آنتیک توگر

عالم توگر (امسوی، استاد زان اسپانیایی در دانشگاه سوربن پاریس III) - نهایتت که در خصوص فرهنگ چیکانوها تحقیق می‌کند و عمده‌ترین موضوع مطالعه‌اش نقاشی دیواری و آثار مکزیک است - در این مورد تا کنون کفرانتهایی در فرانسه و آمریکا برگزار کرده است. در نمایشگاه مربوط به فرهنگ چیکانویی با مقاله‌ای تحت عنوان «عمران توگر نشان (۱۹۸۸) اثر گت جنت و در حال حاضر مشغول نوشتن کتابی است درباره نقاشی دیواری چیکانوها (۱۹۷۰ تا ۱۹۹۰) که در است انتشارات دانشگاه سوربن آن را منتشر کند.